

Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers

GEWONE ZITTING 1995-1996 (*)

13 MEI 1996

VOORSTEL

tot oprichting van een parlementaire onderzoekscommissie belast met een onderzoek naar de noodzakelijke aanpassingen van de organisatie en de werking van het politie- en justitiewezen op basis van de pijnpunten en klachten omtrent het zogenaamde onderzoek naar de « Bende van Nijvel »

(Ingediend door de heer Renaat Landuyt, mevrouw Nathalie de T'Serclaes, de heren Tony Van Parys, Antoine Duquesne, Geert Bourgeois en Olivier Deleuze)

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

De vaststelling dat meer dan 10 jaar na de feiten toegeschreven aan de zogenaamde « Bende van Nijvel », het gerechtelijk onderzoek geen tastbaar resultaat heeft opgeleverd, roept terecht vragen op.

Het Parlement heeft niet de bevoegdheid in de plaats te treden van de rechterlijke macht. Het recht van onderzoek bedoeld in artikel 56 van de Grondwet laat het Parlement wel toe, vast te stellen welke lessen uit het onderzoek naar de « Bende van Nijvel » moeten worden getrokken op het gebied van 's lands te voeren algemeen crimineel beleid en welke initiatieven nodig zijn voor een betere werking van het strafrechtelijk apparaat.

(*) Tweede zitting van de 49e zittingsperiode.

Chambre des Représentants de Belgique

SESSION ORDINAIRE 1995-1996 (*)

13 MAI 1996

PROPOSITION

visant à instituer une commission d'enquête parlementaire chargée de proposer les adaptations nécessaires en matière d'organisation et de fonctionnement de l'appareil policier et judiciaire, en fonction des problèmes et des plaintes relatifs à la manière dont a été menée l'enquête sur « les tueurs du Brabant »

(Déposée par M. Renaat Landuyt, Mme Nathalie de T'Serclaes, MM. Tony Van Parys, Antoine Duquesne, Geert Bourgeois et Olivier Deleuze)

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Plus de dix ans après les faits attribués aux « tueurs du Brabant », l'instruction judiciaire n'a encore abouti à aucun résultat tangible. Ce constat nous amène à nous poser certaines questions.

S'il ne peut se substituer au pouvoir judiciaire, le Parlement peut néanmoins, en vertu du droit d'enquête prévu à l'article 56 de la Constitution, examiner quelles sont les leçons à tirer de l'enquête sur les « tueurs du Brabant », en ce qui concerne la politique criminelle à mener à l'échelle du Royaume et définir les initiatives à prendre en vue d'améliorer le fonctionnement de l'appareil répressif.

(*) Deuxième session de la 49e législature.

Het verslag van de professoren Fijnaut en Verstraeten over hun onderzoek in de periode 18 november 1995-6 maart 1996, in opdracht van minister van Justitie S. De Clerck, betreffende het gerechtelijk onderzoek inzake de « Bende van Nijvel » toont duidelijk aan hoe delicaat een opdracht houdende onderzoek van een gerechtelijk onderzoek door externen aan de magistratuur, ligt binnen de magistratuur zelf en in de verhouding tussen de rechterlijke macht en de andere staatsmachten.

Dit voorstel wil, binnen het kader dat de Grondwet oplegt, de opdracht van de professoren, waarover klaarblijkelijk een consensus bestond na de vergadering van de minister van Justitie, de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie en de procureurs-generaal bij de hoven van beroep van 5 januari 1996, mogelijk maken door een parlementaire onderzoekscommissie er mee te belasten en binnen de finaliteit van het recht van onderzoek van het parlement.

Deze finaliteit bestaat erin na te gaan welke aanpassingen van de organisatie en de werking van het politie- en justitiewezen nodig zijn om onderzoeken naar fenomenen zoals de « Bende van Nijvel » efficiënt te doen verlopen.

Hierbij zal opvolging worden gegeven aan de conclusies van de parlementaire onderzoekscommissie naar de wijze waarop de bestrijding van het banditisme en terrorisme wordt georganiseerd. Dit impliceert het inzage-recht in de stukken en verslagen van deze onderzoekscommissie.

Wanneer de parlementaire onderzoekscommissie tijdens haar werkzaamheden kennis krijgt van feiten die de strafrechtelijke of tuchtrechtelijke verantwoordelijkheid van personen kunnen impliceren of feiten die aanleiding zouden kunnen geven tot procedures zoals bedoeld in de artikelen 235 en 542 van het Wetboek van Strafvordering, zal de commissie deze feiten onmiddellijk kenbaar maken aan de daartoe bevoegde overheden.

Het parlementair onderzoek mag op generlei wijze in de plaats treden van het lopende strafrechtelijk onderzoek noch dit belemmeren of dwarsbomen.

Op basis van de ervaringen van vorige onderzoekscommissies moeten de wet van 3 mei 1880 en artikel 458 van het Strafwetboek worden aangepast.

De huidige wetgeving voldoet inderdaad niet meer, onder meer inzake de samenloop tussen een parlementair onderzoek en een gerechtelijk onderzoek, inzake inzage in gerechtelijke dossiers en inzake het beroepsgeheim.

Zo treden de door de Kamers ingestelde onderzoeken niet in de plaats van onderzoeken van de rechterlijke macht maar moeten ze, elk met hun finaliteit, kunnen samengaan, zonder elkaars verloop te hinderen.

Le rapport présenté par les professeurs Fijnaut et Verstraeten à la suite de l'enquête qu'ils ont menée sur l'instruction du dossier de ces « tueries du Brabant » entre le 18 novembre 1995 et le 6 mars 1996, à la demande du ministre de la Justice, M. S. De Clerck, a clairement montré combien était délicate la réalisation, par des personnes extérieures à la magistrature, d'une enquête sur le déroulement d'une instruction judiciaire, tant vis-à-vis de la magistrature elle-même qu'en ce qui concerne les relations entre le pouvoir judiciaire et les autres pouvoirs.

La présente proposition vise à permettre, dans le cadre du prescrit constitutionnel, que la mission qui avait été confiée aux deux professeurs, mission au sujet de laquelle il existait manifestement un consensus après la réunion du 5 janvier 1996, à laquelle avaient participé le ministre de la Justice, le procureur général près la Cour de cassation et les procureurs généraux près les cours d'appel, puisse être poursuivie par une commission d'enquête parlementaire et ce, compte tenu de la finalité du droit d'enquête du parlement.

Cette finalité consiste à examiner quelles sont les adaptations à apporter à de l'organisation de l'appareil policier et judiciaire, afin qu'à l'avenir, les enquêtes sur des phénomènes tels que les « tueries du Brabant » puissent se dérouler de manière efficace.

Il faudra, à cet égard, tenir compte des conclusions de la commission d'enquête parlementaire sur la manière dont la lutte contre le banditisme et le terrorisme est organisée. Cela implique que la commission dont nous proposons l'institution, puisse consulter les pièces et les rapports de ladite commission.

Si au cours de ses travaux, la commission d'enquête parlementaire est informée de faits susceptibles d'engager la responsabilité pénale ou disciplinaire de personnes ou encore de faits susceptibles d'entraîner le déclenchement des procédures prévues aux articles 235 et 542 du Code d'instruction criminelle, elle portera immédiatement ces faits à la connaissance des autorités compétentes.

L'enquête parlementaire ne peut en aucune manière se substituer à une instruction en cours ni l'entraver.

Compte tenu des expériences de commissions d'enquête instituées dans le passé, il y a lieu d'adapter la loi du 3 mai 1880 et l'article 458 du Code pénal.

La législation en vigueur est en effet devenue insuffisante, notamment en ce qui concerne le concours d'une enquête parlementaire et d'une enquête judiciaire, l'accès à des dossiers judiciaires et le secret professionnel.

Ces adaptations permettront de faire en sorte qu'une enquête ouverte par les Chambres ne se substitue pas à une enquête menée par le pouvoir judiciaire et que les deux enquêtes puissent être menées parallèlement, chacune avec sa finalité, sans que l'une entrave le déroulement de l'autre.

Zo ook is een adekwate regeling nodig wanneer de parlementaire onderzoekscommissie inlichtingen opvraagt inzake criminele, correctionele, politie- en tuchtzaken. Zo dient tevens de getuigenis voor een parlementaire onderzoekscommissie gelijkgesteld te worden met een getuigenis voor de rechter voor de toepassing van artikel 458 van het Strafwetboek.

De Kamer zal eerstdaags het in de Senaat goedgekeurde wetsontwerp bespreken tot wijziging van de wet van 3 mei 1880 op het parlementair onderzoek en van artikel 458 van het Strafwetboek.

Artikel 3 van dit voorstel verwijst naar de momenteel vigerende bepalingen van de wet van 3 mei 1880 en artikel 458 van het Strafwetboek.

Voor de indieners van dit voorstel dienen evenwel vooraf de wet van 3 mei 1880 en artikel 458 van het Strafwetboek te worden aangepast zodat de werkzaamheden van de parlementaire onderzoekscommissie niet gehinderd worden door een verouderde en niet aan de noden van het recht van onderzoek van het parlement aangepaste wetgeving.

Bij wijze van slotopmerking : de misdaden die toegeschreven worden aan de «Bende van Nijvel» zijn atypische zaken die bij de publieke opinie voor grote opschudding en ongerustheid hebben gezorgd en tal van vragen hebben doen rijzen.

De publieke opinie moet haar vertrouwen in het gerecht en in de politie behouden. Rekening houdend met de objectieve moeilijkheid van dergelijke zaken, moet worden aangetoond dat alles wordt gedaan wat menselijk mogelijk is en dat in de toekomst, indien nodig, zowel de materiële als de juridische middelen in voorkomend geval kunnen worden verbeterd of aangevuld.

Dit voorstel betekent niet dat de indieners bij voorbaat al argwaan koesteren. Het strekt er daarentegen toe positief bij te dragen tot het opsporen van de waarheid, met eerbiediging van de rol die aan een ieder is toebedeeld en zonder systematische zwartmakerij.

R. LANDUYT
G. BOURGEOIS
O. DELEUZE
N. de T'SERCLAES
A. DUQUESNE
T. VAN PARYS

Il est également nécessaire de fixer les modalités selon lesquelles une commission d'enquête parlementaire peut demander des informations sur des matières criminelles, correctionnelles, policières et disciplinaires. Enfin, il y a lieu, en vue de l'application de l'article 458 du Code pénal, d'assimiler le témoignage devant une commission d'enquête parlementaire à un témoignage devant une juridiction.

La Chambre examinera incessamment le projet de loi modifiant la loi du 3 mai 1880 sur les enquêtes parlementaires et l'article 458 du Code pénal, approuvé par le Sénat.

L'article 3 de la présente proposition renvoie aux dispositions actuelles de la loi du 3 mai 1880 et de l'article 458 du Code pénal.

Les auteurs de la présente proposition estiment toutefois qu'il convient d'adapter la loi du 3 mai 1880 et l'article 458 du Code pénal avant d'instituer la commission d'enquête parlementaire en question, afin d'éviter que les travaux de celle-ci ne se heurtent à une législation archaïque et inadaptée aux nécessités du droit d'enquête du parlement.

Souignons en guise de conclusion que les crimes attribués aux tueurs du Brabant wallon sont des affaires atypiques qui ont suscité un gros émoi, une grande inquiétude et de nombreuses questions dans l'opinion.

Cette dernière doit garder confiance en sa justice et ses polices. Il doit être démontré que tout ce qui peut être humainement fait l'est, compte tenu de la difficulté objective de telles affaires et que, si nécessaire, pour l'avenir des moyens tant matériels que juridiques pourraient le cas échéant, être améliorés ou complétés.

Il ne s'agit pas d'une attitude de suspicion *a priori*, mais d'une volonté de contribuer positivement à la recherche de la vérité dans le respect des rôles dévolus à chacun et sans esprit de dénigrement systématique.

VOORSTEL

Artikel 1

§ 1. Er wordt een parlementaire onderzoekscommissie opgericht met als finaliteit na te gaan welke aanpassingen van de organisatie en de werking van het politie- en justitiewezen nodig zijn om fenomenen als de « Bende van Nijvel » efficiënt te bestrijden. Daartoe heeft de parlementaire onderzoekscommissie de volgende opdracht :

1° het opstellen van een gemotiveerde en aan de hand van de stukken toegelichte inventaris van de pijnpunten en klachten in verband met de wijze waarop het onderzoek omtrent de zogenaamde « Bende van Nijvel » werd gevoerd.

Deze inventaris zal betrekking hebben op het geheel van de publiek gemaakte grieven, inclusief deze geformuleerd door leden van de magistratuur;

2° het in herinnering brengen van de voor het gerechtelijk onderzoek en de afsluiting ervan relevante regels uit het strafprocesrecht en de gerechtelijke en politionele organisatie;

3° het maken van een reconstructie in de tijd van de feiten die het voorwerp uitmaken van het onderzoek evenals van de belangrijke operationele stappen in de procedure en de voornaamste beslissingsmomenten erin.

Aan de hand van deze gegevens, de gegevens van het parlementair onderzoek naar de wijze waarop de bestrijding van het banditisme en terrorisme wordt georganiseerd en bij wijze van opvolging van de conclusies daarvan, moet de parlementaire onderzoekscommissie hieruit de besluiten trekken inzake 's lands te voeren algemeen crimineel beleid en de initiatieven aanduiden die nodig zijn voor een betere werking van het strafrechtelijk apparaat.

§ 2. Het parlementair onderzoek mag op generlei wijze in de plaats treden van het lopende strafrechtelijk onderzoek noch dit belemmeren of dwarsbomen.

Wanneer de parlementaire onderzoekscommissie tijdens haar werkzaamheden kennis krijgt van feiten die de strafrechtelijke of tuchtrechtelijke verantwoordelijkheid van personen impliceren of feiten die aanleiding zouden kunnen geven tot procedures zoals bedoeld in de artikelen 235 en 542 van het Wetboek van Strafvordering, zal de commissie deze feiten onmiddellijk kenbaar maken aan de daartoe bevoegde overheden.

Art. 2

De commissie bestaat uit 11 leden, door de Kamer benoemd onder haar leden, overeenkomstig de regel van de evenredige vertegenwoordiging van de politieke fracties.

PROPOSITION

Article 1er

§ 1er. Il est institué une commission d'enquête, dont la finalité est d'examiner quelles adaptations il conviendrait d'apporter à l'organisation et au fonctionnement des appareils policier et judiciaire, afin de combattre efficacement des phénomènes tels que celui des « tueries du Brabant ». A cet effet, cette commission parlementaire sera chargée :

1° de dresser un inventaire, motivé et établi sur la base des pièces disponibles, des problèmes constatés dans le cadre de l'enquête sur les « tueurs du Brabant » et des plaintes que celle-ci a suscitées.

Cet inventaire concernera l'ensemble des griefs rendus publics, y compris ceux formulés par des membres de la magistrature;

2° de rappeler les règles régissant le droit des procédures pénales et l'organisation judiciaire et policière qui revêtent de l'importance pour l'enquête judiciaire et sa clôture;

3° de procéder à une reconstitution dans le temps des faits qui font l'objet de l'enquête ainsi que des principales étapes de la procédure et des principaux stades du processus décisionnel.

Sur la base de ces données, des éléments de l'enquête parlementaire sur la manière dont la lutte contre le banditisme et le terrorisme est organisée et, en guise de « suivi » de cette enquête, la commission d'enquête parlementaire devra tirer des conclusions en ce qui concerne la politique criminelle générale à mener dans le pays et déterminer les initiatives qu'il conviendrait de prendre afin d'améliorer le fonctionnement de l'appareil répressif.

§ 2. L'enquête parlementaire ne peut en aucun cas se substituer à l'enquête criminelle en cours ni l'entraver ou la contrecarrer.

Si, au cours de ses travaux, elle a connaissance de faits qui engagent la responsabilité pénale ou disciplinaire de personnes ou qui pourraient donner lieu à des procédures prévues aux articles 235 et 542 du Code d'instruction criminelle, la commission d'enquête portera immédiatement ces faits à la connaissance des autorités compétentes en la matière.

Art. 2

La commission se composera de onze membres, que la Chambre désignera parmi ses membres conformément à la règle de la représentation proportionnelle des groupes politiques.

Art. 3

De commissie heeft alle bevoegdheden bedoeld in artikel 56 van de Grondwet en in de wet van 3 mei 1880 op het parlementair onderzoek.

Art. 4

De commissie brengt uiterlijk op 31 december 1996 verslag uit aan de Kamer.

Art. 5

De commissie kan, binnen de budgettaire beperkingen door het bureau van de Kamer gesteld, alle nodige maatregelen treffen ten einde het onderzoek met de nodige deskundigheid uit te voeren. Ze kan daartoe, desgevallend via een arbeidsovereenkomst, een beroep doen op specialisten.

De leden van de commissie alsook de personen die, in welke hoedanigheid ook, de commissie bijstaan of aan haar werkzaamheden deelnemen, zijn gehouden tot discretieplicht inzake de informatie die tijdens de niet-openbare vergaderingen van de commissie wordt verstrekt.

26 april 1996.

R. LANDUYT
G. BOURGEOIS
O. DELEUZE
N. de T'SERCLAES
A. DUQUESNE
T. VAN PARYS
T. GIET
P. DEWAELE

Art. 3

La commission sera investie de tous les pouvoirs prévus par l'article 56 de la Constitution et par la loi du 3 mai 1880 sur les enquêtes parlementaires.

Art. 4

La commission fera rapport à la Chambre le 31 décembre 1996 au plus tard.

Art. 5

La commission pourra, dans les limites budgétaires fixées par le bureau de la Chambre, prendre toutes les mesures utiles afin de mener son enquête avec la rigueur voulue. A cet effet, elle pourra faire appel à des spécialistes, le cas échéant, dans le cadre d'un contrat de travail.

Les membres de la commission ainsi que les personnes qui, à un titre quelconque, assistent ou participent à ses travaux, sont tenus à la discrétion en ce qui concerne les informations fournies au cours des réunions non publiques de la commission.

26 avril 1996.